УДК 332.1

В. М. Пердейчук,
старший викладач кафедри фінансів, ПВНЗ "Буковинського Університету" м. Чернівці

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

V. Perdeychuk,
Senior Lecturer, Department of Finance, PVNZ "Bukovina University" Chernivtsi

DIRECTIONS IMPROVING STATE REGULATION OF INFORMATION AND INSTITUTIONAL SUPPORT FOR FINANCIAL MARKETS

У статті досліджено основні напрями вдосконалення державного регулювання інформаційно-інституційного забезпечення фінансових ринків. Визначено, що необхідно створити мережу регіональних інформаційно-аналітичних центрів з участю суб'єктів управління регіону. Доведено, що такі центри стануть базисом регіональної інфраструктури інформаційних інститутів та сприятимуть зменшенню ренти за асиметричність інформації на фінансових ринках регіону.

This paper investigates the main directions of improving state regulation of information and institutional support financial markets. Determined that the need to create a network of regional information-analytical centers involving business management area. It is proved that such centers will be the basis of regional infrastructure information institutes and will reduce rents by asymmetric information in financial markets in the region.

Ключові слова: інформаційно-інституційне забезпечення, інформаційно-аналітичні центри, регіональна інфраструктура, асиметричність інформації.
Key words: information and institutional support, information and analytical centers, regional infrastructure, asymmetric information.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з найбільш значимих теоретичних і практичних проблем розвитку економіки України в XXI столітті є забезпечення динамічного розвитку фінансових ринків, які б відповідали потребам економіки та суспільства. Інформаційне забезпечення фінансового ринку є найбільш важливим для залучення інвестицій та кредитних ресурсів в економіку країни та окремих регіонів. Але на сучасному етапі розвитку фінансових ринків, стає зрозуміло, що формування відповідного інформаційного забезпечення під дією лише ринкового механізму відбувається надто повільно. Повноцінно розвинуті інформаційні інститути фінансового ринку передбачають наявність відповідної інфраструктури, яка б забезпечувала реалізацію інституційних форм того чи іншого базового інституту. Інформаційна інфраструктура визнається фахівцями як найважливіший фактор формування фінансового ринку [1; 2], який особливо важливий для інвестиційного ринку [3]. Сформована в єдину систему та наповнена інформацією, вона створює відповідні сегменти інформаційного середовища фінансового ринку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Роль інформації у функціонуванню фінансових ринків досліджувалася в працях Ж. Сапіра, Т. Скітовські (Scitovsky), О. Михайловської та інших. Дослідженню інформаційних асиметрій на ринках присвячені праці Дж. Акерлофа, Дж. Стігліца, Т. Козачок, І. Кривцун та інших. Проблеми розвитку інститутів досліджені в працях А. Норта, В. Полтеровича, Д. Олейник, С. Кірдіної, О. Васильєвої та інших. Інституційні засади функціонування фінансового ринку та його окремих сегментів знайшли відображення в наукових працях Т. Данілової, В. Желтоносова, Н. Логачової, І.Риндіної, О.Іваницької, Н. Кравченко ті інших.

Незважаючи на значну кількість наукових напрацювань з вищезазначеної проблематики, особливості інформаційного забезпечення фінансового ринку залишаються недостатньо дослідженим. Зокрема, відсутні дослідження державного регулювання інформаційного забезпечення фінансових ринків, функціонування інформаційного забезпечення фінансових ринків як сукупності відповідних інститутів, що в свою чергу, є складними багаторівневими утвореннями.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження основних напрямів вдосконалення державного регулювання інформаційно-інституційного забезпечення фінансових ринків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Основне завдання інформаційного середовища фінансового ринку — мінімізувати транзакційні витра-

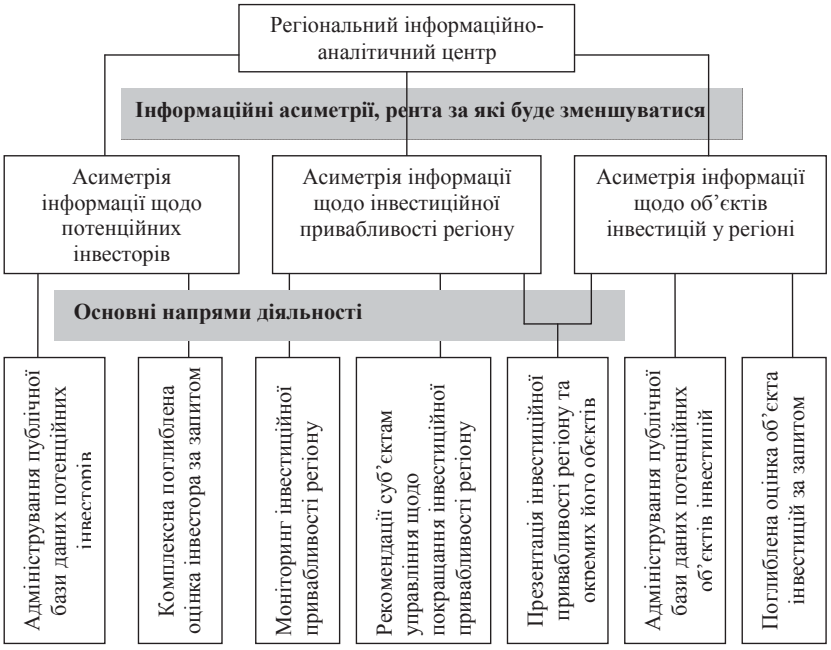

Рис. 1. Основні напрями діяльності регіонального інформаційно-аналітичного центру по зменшенню ренти за асиметричність інформації на інвестиційному ринку

Джерело: розроблено автором.

ти. Останнє адекватно зниженню інформаційних асиметрій, які виникають внаслідок інформаційної взаємодії основних суб'єктів на фінансовому ринку.

Фінансовий ринок є системою регіональних ринків, де найбільш значимими для забезпечення функціонування та розвитку соціально-економічної системи відповідного рівня є кредитний та інвестиційний сегменти. Тому інформаційне середовище в контексті зменшення асиметрій (транзакційних витрат) доцільно також будувати для обох сегментів окремо, хоча реалізовувати відповідні інституційні форми може одна організація.

На нашу думку, базовим елементом інформаційної інфраструктури інвестиційного сегменту регіональних фінансових ринків доцільно обрати регіональні інформаційно-аналітичні центри, основні напрями яких наведено на рис. 1.

Діяльність регіональних інформаційно-аналітичних центрів дасть змогу зменшити ренту за асиметричність інформації за основними інформаційними асиметріями інвестиційного сегменту регіонального фінансового ринку (табл. 1).

Такий центр доцільно створити як комунальне підприємство, або ж у формі ТОВ з часткою суб'єктів управління регіону. Діяльність центру базуватиметься на комерційних засадах, але деякі напрями діяльності можуть і повинні фінансуватися за рахунок місцевого бюджету. Зокрема це стосується моніторингу інвестиційної привабливості регіону та розробка за результатами моніторингу рекомендацій суб'єктам управління щодо підвищення інвестиційної привабливості. Внесення до публічних баз даних інвесторів та об'єктів інвестицій доцільно здійснювати на комерційних засадах.

База даних потенційних об'єктів інвестування, хоча і може мати довільний вигляд, проте, на нашу думку, до неї обов'язково потрібно включити ряд показників, які найбільш часто використовуються фахівцями для оцінки інвестиційної привабливості підприємств: оборотність активів, рентабельність акціонерного капіталу, динаміка прибутку [4]. До зазначеного переліку, на нашу думку, потрібно додати ще декілька показників: мета пошуку партнера-інвестора, необхідна сума інвестицій, механізм залучення інвестицій (механізми), що планується. Більш поглиблено інвестиційна привабливість об'єкта може бути проаналізована за індивідуальним замовлення на платній основі. В кожному окремому випадку можуть бути поглиблено проаналізовані ті чи інші аспекти діяльності потенційного об'єкта інвестицій.

Моніторинг інвестиційної привабливості має здійснюватися в таких напрямах — зменшити асиметрію інформації при виборі інвестором регіону об'єкта розміщення інвестицій. Для цього необхідно відслідковувати поточний стан та тенденції регіональної інвестиційної привабливості (відповідна методика обгрунтована вище). Другий, не менш важливий напрям моніторингу — обгрунтування рекомендацій суб'єктам управління регіоном щодо пріоритетних напрямів діяльності по підвищенню інвестиційної привабливості регіональної соціально-економічної системи. Нарешті, третій напрям роботи в рамках моніторингу інвестиційної привабливості презентація регіону як території, сприятливої для здійснення інвестицій.

Наведена на рис. 2. інформація надає можливість керівництву підприємства, яке шукає партнерів-інвесторів краще зрозуміти стратегію і тактику бізнес-поведінки інвестора, його справжні наміри. Певний стандартизований набір зазначеної інформації може розміщуватися на порталі регіонального інформаційно-аналітичного агентства і бути доступним для зареєстрованих користувачів — реципієнтів інвестицій. Відомості про інвесторів, як і про об'єкти інвестицій повинні бути в обмеженому доступі, тому на порталі потрібно запровадити реєстрацію зацікавлених у користуванні базами даних суб'єктів і надати доступ до відповідної інформації лише зареєстрованим користувачам. Такий доступ до інформації можна назвати обмежено-публічний (тобто інформація має бути доступна всім користувачам, але з певної цільової групи).

Більш поглиблену інформацію (в разі необхідності) зацікавлені користувачі — реципієнти інвестицій зможуть отримати за конкретними угодами-запитами від регіонального інформаційно-аналітичного агентства. Обсяг і форма наданої за такими індивідуальними угодами інформації визначається в кожному випадку окремо.

Для згладжування аналогічної інформаційної асиметрії, але при взаємодії інвестор-реципієнт, регіональне інформаційно-аналітичне агентство повинно вести публічну базу реципієнтів інвестицій, які розташовані в регіоні. Принцип надання такої інформації подібний до інформації про інвесторів: певний стандартизований

Загальні відомості		Фінансовий стан (три роки)	
Назва юридичної або фізичної особи		**Баланс**	
Рік реєстрації		**Власний капітал**	
Приблизний обсяг інвестицій, на які розраховує інвестор		**Позикові кошти**	
Сфера (сфери) діяльності		**Основні засоби**	
Мета інвестицій		**Знос**	
Членство в альянсах (бізнес-групах)		**Оборотні активи**	
Власники		**Обсяг реалізації**	
Стратегія (коротко) бізнес-діяльності		**Фінансовий результат**	
Структура управління	Завантажується окремим файлом		
Структура виробництва	Завантажується окремим файлом		
Структура збуту	Завантажується окремим файлом		

Рис. 2. Інформація в публічно-обмеженому доступі про потенційного інвестора на порталі регіонального інформаційно-аналітичного агентства

Джерело: розроблено автором.

набір інформації має перебувати в обмежено-публічному доступі, а поглиблені відомості інвестор може отримати за індивідуальним запитом.

Приблизний склад інформації щодо об'єктів інвестицій, розташованих в регіоні, яка перебуватиме в обмежено-публічному доступі наведено на рис. 3.

Також окремо мають бути наведені інноваційні проекти, які потребують зовнішнього фінансування. Але, черезте що інформація щодо інноваційних проектів зазвичай становить більшу комерційну таємницю, ніж у випадку "звичайних" інвестиційних проектів, вона може надаватися лише за згодою ініціаторів інноваційного проекту. Тобто в даному випадку регіональне інформаційно-аналітичне агентство виступатиме в ролі своєрідного посередника при обміні інформацією. На порталі в публічному доступі доцільно розміщувати лише перелік інноваційних проектів з коротким їх описом та контактними даними ініціаторів інноваційних проектів.

Аналізуючи роль інформаційних інститутів у зменшенні інформаційних асиметрій на регіональному фінансовому ринку необхідно зазначити, що потрібно ліквідувати прогалину в інформаційному моніторингу процесів, що відбуваються на українському фондовому ринку, яка полягає у відсутності інформації щодо регіональних ринків цінних паперів. Законодавчо здійснити це на регіональному рівні неможливо, тому це має бути зроблено на державному рівні, шляхом вдосконалення діяльності існуючих елементів інформаційної інфраструктури фінансового ринку.

Потрібно зазначити, що для повноцінного функціонування як центральної ланки інформаційного сере-

Загальні відомості		Фінансовий стан (три роки)	
Назва юридичної особи реципієнта		**Баланс**	
Рік реєстрації		**Власний капітал**	
Приблизний очікуваний обсяг інвестицій, на які розраховує реципієнт		**Позикові кошти**	
Сфера (сфери) діяльності		**Основні засоби**	
Мета інвестицій		**Знос**	
Членство в альянсах (бізнес-групах)		**Оборотні активи**	
Власники (розподіл статутного капіталу)		**Обсяг реалізації**	
Стратегія (коротко) бізнес-діяльності		**Фінансовий результат**	
Структура управління	Завантажується окремим файлом		
Структура виробництва	Завантажується окремим файлом		
Структура збуту	Завантажується окремим файлом		
Наявність бізнес плану	Так (ні)		
Короткий бізнес-план	Завантажується окремим файлом		

Рис. 3. Інформація в публічно-обмеженому доступі щодо об'єкту інвестицій на порталі регіонального інформаційно-аналітичного агентства

Джерело: розроблено автором.

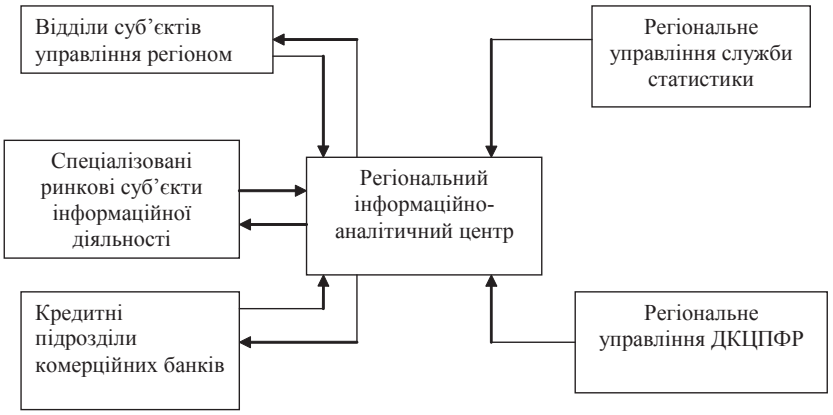

Рис. 4. Основні суб'єкти інформаційного середовища регіонального фінансового ринку

Джерело: розроблено автором.

довища, регіональний інформаційно-аналітичний центр повинен ефективно взаємодіяти й з іншими суб'єктами, які продукують інформацію (рис. 4).

З деякими суб'єктами, наведеними на рис. 4, інформаційна взаємодія є односторонньою (отримання інформації), з іншими двосторонньою.

Так ефективна взаємодія з управлінням служби статистики та ДКЦПФР дає можливість значно розширити інформаційну базу регіонального інформаційно-аналітичного центру. Однак зазначені суб'єкти можуть з власної ініціативи брати до уваги інформацію, продуковану центром, але це може бути лише з їх власної ініціативи, якщо вони будуть мати наміри розширити обсяг інформації на власних інформаційних ресурсах.

Проте існує і декілька суб'єктів, які мають економічні інтереси в двосторонньому обміні інформації з регіональним інформаційно-аналітичним центром. Так, отримуючи інформацію щодо умов кредитування від комерційних банків, регіональний інформаційно-аналітичний центр одночасно надає їм аналогічну інформацію по інших кредитних установах регіону. Спеціалізовані ринкові суб'єкти, надаючи власні інформаційні продукти — результати опитувань, аналітичні звіти, експертні оцінки — отримують додаткову рекламу та значний комплекс інформації щодо стану інвестиційної привабливості регіону, окремих об'єктів, надійності депозитних установ тощо.

Суб'єкти управління регіоном мають чи не найбільшу зацікавленість у двосторонньому обміні інформації, тому що аналітичний звіт по інвестиційній привабливості регіону є важливим елементом інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо розвитку фінансового ринку регіону. Таким чином, регіональні інформаційно-аналітичні центри стануть своєрідним базисом інформаційного середовища регіону та сприятимуть реалізації інституційних форм базових інформаційних інститутів фінансового регіонального ринку. Сприяючи зменшенню інформаційних асиметрій, інформаційне середовище активізуватиме фінансові процеси в регіоні, а отже й сприятиме його соціально-економічному розвитку.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення позитивних зрушень у розбудові інфраструктури інформаційних інститутів фінансових ринків необхідно створити мережу регіональних інформаційно-аналітичних центрів з участю суб'єктів управління регіону (як комунальне підприємство або як ТОВ з часткою регіону). Такі центри стануть базисом регіональної інфраструктури інформаційних інститутів та сприятимуть зменшенню ренти за асиметричність інформації на фінансових ринках регіону та одночасно будуть забезпечувати інформаційну підтримку прийняттю управлінських рішень суб'єктами управління регіоном щодо розвитку фінансових ринків. Основні напрями діяльності таких центрів на ринку інвестицій — адміністрування публічної бази даних потенційних інвесторів; комплексна поглиблена оцінка інвестора за запитом; моніторинг інвестиційної привабливості регіону рекомендації суб'єктам управління щодо покращання інвестиційної привабливості регіону; презентація інвестиційної привабливості регіону та окремих його об'єктів; адміністрування публічної бази даних потенційних об'єктів інвестицій; поглиблена оцінка об'єкта інвестицій за запитом. На кредитному ринку основними напрямами діяльності пропонованих структур мають стати: Моніторинг регіонального депозитного та кредитного ринку; Ведення рейтингів депозитних організацій регіону.

Для заповнення інституційного вакууму, який існує на рівні суб'єктної складової інфраструктури інститутів оцінки привабливості кредитних ресурсі та розміщення депозитів, доцільно створити загальнодержавну систему регіональних депозитно-кредитних брокерів в рамках регіональних інформаційно-аналітичних центрів. Зазначені суб'єкти будуть зменшувати ренту за асиметричність інформації на рівні суб'єктів регіону, для чого доцільним є створення спеціалізованого сайту. За допомогою такого інтернет-ресурсу користувачі повинні отримувати повну і достовірну інформацію щодо параметрів розміщення коштів та вартості кредитних ресурсів, а також умов їх отримання. Одночасно регіональні депозитно-кредитні брокери здійснюватимуть періодичний моніторинг депозитної та кредитної ефективності регіональних фінансових ринків, що надасть можливість ефективно забезпечувати суб'єктів управління регіоном інформацією для прийняття рішень щодо розвитку регіональних фінансових ринків.

Література:

1. Желтоносов В.М. Информационно-инфраструктурная обусловленность развития финансовой системы России / В.М. Желтоносов, В.А. Тюфанов, В.В. Желтоносов // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. — 2010. — № 30. — С. 42—47.

2. Серяк Д.Н. Создание условий для формирования информационной среды, повышение емкости и прозрачности регионального фондового рынка / Д.Н. Серяк // Российский экономический интернет-журнал. — 2010. — № 1. — С. 314—319.

3. Белова Е.О. Система информационного обеспечения инвестиционного развития региона / Е.О. Белова // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета. — 2006. — № 47—2. — С. 283—285.

4. Носова О.М. Інвестиційна привабливість підприємства / О.М. Носова // Стратегічні пріоритети . — 2007. — № 1(2). — С.120—126.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2013 р.